

Nr 196.

Av herr **Johansson** i Bro **m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i villkoren för leverans av kraft från statens kraftverk.

Som bekant har under de senare åren av kända orsaker en mängd elektrifieringsföretag på landsbygden igångsatts och fullbordats. Landsbygdens elektrifiering har sålunda gjort avsevärda framsteg, något som i och för sig själv endast kan hälsas med glädje. Av olika orsaker har emellertid på vissa håll de fördelar, man på landsbygden väntat sig av elektrifieringarna, uteblivit och elektrifieringsföretagen i stället kommit att bli en, särskilt i dessa svåra depressionstider, synnerligen kännbar ekonomisk börda. Detta gäller icke minst sådana distributionsföreningar, som sortera under statens vattenfallsverk. För en del av dessa föreningar har utvecklingen av de ekonomiska mellanhavandena med statens kraftverk kommit att bjuda på synnerligen obehagliga överraskningar i form av dels högre anläggningskostnader än vid företagets igångsättande beräknats, dels högre priser för den förbrukade energien. I den mån mindre bärkraftiga skäl föranlett den hårdhänta behandling, för vilken en del av dessa distributionsföreningar utsatts från statens sida, och i de fall, där ett mindre konsekvent handlingssätt härvidlag kan konstateras, erfordras tydligen den rättelse eller gottgörelse, som ännu låter sig göra.

Under motivering av oväntat stegrade omkostnader har på åtskilliga av de till statens kraftverk anslutna distributionsföreningarna uttaxerats konjunkturtillägg för de elektriska anläggningarna. Dessa konjunkturtillägg uppgå till högst avsevärda belopp och utgöra exempelvis endast inom Väst-

manlands län sammanlagt 480,500 kr. När man söker utröna det berättigade eller det oberättigade i dessa tillägg bör bemärkas, att anläggningskostnaderna, oavsett konjunkturtilläggen, i allmänhet betydligt, i en del fall t. o. m. med omkring 100 %, överstigit de beräkningar, som ursprungligen av vattenfallsstyrelsens underordnade tjänstemän förelagts distributionsföreningarna. De konjunkturtillägg, som påförts föreningarna, representera sålunda långt ifrån hela den kostnadsökning, som föreningarna fått vidkännas för sina anläggningar utöver de ursprungliga kalkylerna, utan uppfattas ganska allmänt som något slags extra tillägg därutöver, för vilket inga bärande motiv anförts. Denna uppfattning anser man även stödjas av det förhållandet, att konjunkturtilläggen ej synas beräknade enligt någon konsekvent metod, som uppgjorts med hänsyn till anläggningarnas omfattning och de förut erlagda kostnaderna för desamma samt tiden för deras utförande. Det sken av nyckfullhet, som anses prägla dessa konjunkturtillägg, ökas därav, att vissa distributionsföreningar på därom gjord framställning medgivit nedprutning i tilläggen, medan för andra samtidiga och i andra avseenden jämförliga anläggningar det oavkortade konjunkturtillägget måst erläggas.

Starka skäl synas sålunda tala för att en genomgripande revision sker i fråga om dessa konjunkturtillägg eller att de eventuellt helt eller delvis återbäras till föreningarna. Detta senare krav synes ha så mycket mera fog för sig som kraftverken även genom sina höga avgifter för kraftleverans måste anses ha mer än tillräckligt kompenserat sig för sina mer eller mindre ökade kostnader.

Det har nämligen ej kunnat undgå att väcka missnöje, att de kontrakt, som distributionsföreningarna måst ingå med statens kraftverk, ställa sig synnerligen ogynnsamma i jämförelse med de avgifter för den elektriska energiförbrukning, som tillämpas av de enskilda kraftbolagen.

De gamla kontrakten med statens kraftverk, vilka fortfarande tillämpas i stor utsträckning, upptaga följande energipriser: 10 öre pr kilowattimme under spärrfri tid och 25 öre under spärrtid. En kontraktstyp, som infördes för ett par år sedan och gäller ifråga om nya distributionsanläggningar, innehåller ett fast pris pr år och kilowatt av 60—75 kr. samt en förbrukningsavgift av 8 resp. 12 öre pr kilowattimme. Först vid en utnyttjningstid av 1,500 timmar ställer sig detta sätt att beräkna priset lika billigt som det förstnämnda, eljest dyrare. Medelpriset för från statens kraftverk levererad ström har under de senaste åren varit 12,7 öre pr kilowattimme. Med dessa energipriser och kostnaderna för räntor och amortering av an-

läggningskostnaderna kommer den enskilda jordbrukaren på sina håll upp till en årlig kostnad för sin elektriska kraft, som motsvarar fastighetens arrendevärde.

Till jämförelse med dessa siffror må energipriset från ett så stort representativt kraftverk som Uddeholms aktiebolag nämnas. Detta bolag kan med affärsvinst leverera elektrisk kraft för ett årligt grundpris av 80 kr. för varje kilowatt samt en förbrukningsavgift av $\frac{1}{2}$ öre pr kilowattimme, varvid som minimiavgift dock upptagits 5 öre för varje uttagen kilowattimme. Ett sådant pris anser Uddeholmsbolaget alltså täcka dess kostnader och ge vinst, medan som nämnt statens kraftverk håller ett medelpris av 12,7 öre pr kilowattimme.

Vid föreningar, anslutna till statens kraftverk, uppgå tomgångsförlusterna till 30—70 % och hålla sig i allmänhet mellan 40—50 %. En rättvis avskrivning av dessa förluster torde vara förenad med synnerligen inveklade och vidlyftiga utredningar. Om vi emellertid rörande statens energileveranser kunde komma till samma priser, som tillämpas av Uddeholmsbolaget, skulle denna fråga ordna sig av sig själv. Tomgångsförlusterna komme då att betalas med $\frac{1}{2}$ öre i stället för nu med 10 öre à 25 öre, eller i medeltal 12,7 öre pr kilowattimme. Med sådana kontrakt finge föreningarna möjligheter att med förtjänst sälja billig kraft på de tider, då den nu ej utnyttjas. Antag att förlusterna vore 50 %, så skulle energin kosta 1 öre pr kilowattimme och med 400 % vinst kunna säljas för 5 öre till förbrukare, som ej kunna betala nuvarande nödvändiga priser. Sådana möjligheter skulle säkerligen verka uppryckande på lantbruket och medföra en nationell vinst, som nu faktiskt *rinner bort* i statens vattenfall.

I sammanhang härmed bör framhållas, att det nu, sedan Trollhätteverket blivit sammankopplat med Älvkarleby och Motala och sålunda möjlighet till jämn utvinning av vattenkraft skapats, måste anses vara onödigt att fasthålla vid det nuvarande av statens kraftverk tillämpade systemet med spärrtid.

Med stöd av det anförda hemställes vördsamt,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida ej i enlighet med motiveringen distributionsföreningar, anslutna till statens kraftverk, kunde

Motioner i Andra kammaren, Nr 196.

beredas ekonomiska villkor av ungefär sama innebörd som de, vilka tillämpas vid ovan berörda enkilda kraftverk.

Stockholm den 31 januari 1923.

A. J. Johansson,
Bro.

And. Lindgren,
Dingelvik.

Ivar Pettersson.

Gustav Johanson,
Hallagården.

M. L. Petersson,
Broaryd.

C. G. Olsson,
Golvvasta.
